

Статистичний аналіз споживання продуктів харчування в Україні

Ірина ПОРУЧИНСЬКА^{1*} <https://orcid.org/0000-0002-4294-1584>

УДК 911.3:631

Володимир ПОРУЧИНСЬКИЙ¹ <https://orcid.org/0000-0002-4605-5424>

Андрій СЛАЩУК¹ <https://orcid.org/0000-0002-1769-5377>

Алла СЛАЩУК² <https://orcid.org/0000-0003-2465-1070>

АНАЛІТИЧНА СТАТТЯ

¹Волинський національний університет імені Лесі Українки, кафедра економічної та соціальної географії

²Волинський національний університет імені Лесі Українки, кафедра англійської філології

Листування – *rinaporuchynska@gmail.com

Ключові слова: продовольча безпека, раціональні норми харчування, індикатор достатності споживання продуктів харчування.

Анотація: У статті обґрунтовано сучасне трактування продовольчої безпеки та існуючі підходи до її визначення. Визначено особливості споживання продуктів харчування населенням регіонів України відповідно до раціональних норм споживання. Розраховано індикатор достатності споживання продуктів харчування в регіонах України. Здійснено ранжування регіонів України за значенням цього індикатора.

1. ВСТУП

Національна безпека кожної країни ґрунтується на економічній безпеці, в складі якої одне з найвагоміших місць належить продовольчій безпеці. Саме тому гарантування та забезпечення продовольчої безпеки займає ключову роль у загальній національній безпеці будь-якої держави, оскільки є обов'язковою вимогою для формування як соціальної, так і економічної стійкості держави.

Найчастіше зустрічаються три підходи до тлумачення поняття «продовольча безпека». На думку представників першого підходу, продовольча безпека являє собою гарантування для населення доступу до продуктів в тій кількості, яка необхідна для активного та здорового життя (Щекович 2009).

Прихильники другого підходу в якості ще однієї з основних позицій в визначенні сутності продовольчої безпеки виділяють здатність країни самостійно забезпечувати себе необхідним обсягом та асортиментом продуктів харчування (Зеленська, Зеленський 2012).

Третій підхід базується на двох принципах: наявність на продовольчому ринку країни такого обсягу харчових продуктів, якого вистачає для підтримки здорового способу життя населення; доступність цих продуктів для усіх категорій населення без виключення (Шебаніна 2007).

Отже, можна зробити висновок, що продовольча безпека неодмінно складається з двох аспектів – споживчого, який враховує фізіологічні норми та потреби, і виробничого, що включає як розвиток власного виробництва, так і імпорт (Щекович 2009).

2. АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Важливий вклад у дослідження теоретичних і практичних питань забезпечення продовольчої безпеки України та її регіонів зробили такі науковці, як Андрійчук (2001), Бабич (2018), Борщевський, Дейнеко (2010), Гойчук (2004), Гринишин (2020), Залізнюк (2019), Малигіна (2011), Мостова (2019), Сичевський (2019), Сухий та ін. (2016), Урба (2019), Шойко (2018), Черевко, Яковенко (2016) та багато інших. Але наукові напрацювання по цій проблематиці не зовсім задовольняють сучасні потреби забезпечення продовольчої безпеки, та її регулювання.

3. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Оцінку рівня продовольчої безпеки території можна зробити на основі індикаторів, які рекомендуються Продовольчою та сільськогосподарською організацією ООН (FAO) та Всесвітньою організацією охорони здоров'я, а також відповідно до Методики, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України (Офіційний сайт Продовольчої й сільськогосподарської організації ООН (FAO)).

Важливою умовою продовольчої безпеки країни є дотримання раціональних норм харчування, основним визначниками яких є обсяги споживання продовольчої продукції та індикатор достатності споживання харчових продуктів. На окрему увагу заслуговує такий показник продовольчої безпеки, як споживання окремих продуктів харчування на душу населення. Цей показник одночасно характеризує наявність продовольства на внутрішньому ринку та його доступність. Постійно високий показник споживання продуктів харчування при однакових додаткових умовах, свідчить про баланс продовольчого забезпечення, а аналізуючи структуру споживання харчових продуктів, можна охарактеризувати повноцінність харчування.

Таблиця 1. Динаміка обсягів споживання продовольчої продукції України
(Офіційний сайт Державного комітету статистики України 2022)

	Норми споживання		2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	Мінімальні	Раціональні									
Хліб і хлібні продукти	94	101	124,9	123,5	111,3	103,2	101,0	100,8	99,5	97,6	96,6
Олії рослинні	8	13	9,4	13,5	14,8	12,3	11,7	11,7	11,9	12,0	12,3
Цукор	32	38	36,8	38,1	37,1	35,7	33,3	30,4	29,8	28,8	27,8
Картопля	96	124	135,4	135,6	128,9	137,5	139,8	143,4	139,4	135,7	134,0
Овочі та баштанні культури	105	161	101,7	120,2	143,5	160,8	163,7	159,7	163,9	164,7	164,0
Плоди, ягоди та виноград	68	90	29,3	37,1	48,0	50,9	49,7	52,8	57,8	58,7	56,5
Риба і рибні продукти	12	20	8,4	14,4	14,5	8,6	9,6	10,8	11,8	12,5	12,4
М'ясо та м'ясні продукти	52	80	32,8	39,1	52,0	50,9	51,4	51,7	52,8	53,6	53,8
Молоко та молочні продукти	341	380	199,1	225,6	206,4	209,9	209,5	200,0	197,7	200,5	201,9
Яйця, шт	231	290	166	238	290	280	267	273	275	282	278

Аналіз динаміки показників споживання основних харчових продуктів на душу населення у 2000-2020 рр. показав, що за двадцять років населення України скоротило споживання деяких видів основних видів продуктів харчування. Так, середньорічне споживання цукру на душу населення у 2020 р. порівняно з 2000 р. скоротилось на 24,5 %, хліба та хлібопродуктів – на 22,7 %, картоплі – на 1,1 %. Натомість споживання плодів, ягід та винограду зросло на 92,8 %, яєць – на 67,5 %, м'яса та м'ясних продуктів – на 64,0 %, овочів та баштанних культур – на 61,3 %, риби і рибних продуктів – на 47,6 %, олії – на 30,8 %, молока та молочних продуктів – на 1,4 %. Проте, слід зазначити, що споживання більшості продуктів

І. Поручинська, В. Поручинський, А. Слащук, А. Слащук

Статистичний аналіз споживання продуктів харчування в Україні

харчування не тільки не досягло раціональних норм, а й за окремими важливими групами продуктів було близьким до мінімальних норми споживання (таблиця 1).

Оцінювання відмінностей регіонів за рівнем споживання у 2020 р. було здійснено на основі аналізу середньодушових обсягів споживання 10 груп основних продуктів харчування: хліба і хлібних продуктів; олії; цукру; картоплі; овочів і баштанних культур; плодів, ягід і винограду; риби та рибних продуктів; м'яса та м'ясних продуктів; молока та молочних продуктів; яєць (таблиця 2).

Таблиця 2. Обсяги споживання продовольчої продукції в регіонах України у 2020 р.
(Офіційний сайт Державного комітету статистики України 2022)

Регіон	Споживання на 1 особу, кг									
	хліб і хлібні продукти	олії рослинні	цукор	картопля	овочі та баштанні культури	плоди, ягоди та виноград	риба і рибні продукти	м'ясо і м'ясні продукти	молоко і молочні продукти	яйця, шт
Раціональні норми харчування										
	101	13	38	124	161	90	20	80	380	290
Мінімальні норми харчування										
	94	8	32	96	105	68	12	52	341	231
Вінницька	111,5	13,3	30,1	168,0	174,5	63,6	14,7	57,5	200,9	299
Волинська	110,1	12,5	31,4	178,5	164,5	52,3	13,5	55,1	209,2	285
Дніпропетровська	88,8	13,1	27,3	115,7	168,1	63,7	13,0	65,6	196,4	303
Донецька	93,3	10,8	26,8	92,5	140,4	42,3	12,5	48,7	171,2	251
Житомирська	103,7	11,5	26,6	183,5	169,2	49,8	14,4	54,2	202,8	318
Закарпатська	116,7	12,6	28,4	153,5	170,1	52,2	8,0	52,2	232,8	281
Запорізька	93,2	12,2	27,4	96,2	172,6	52,5	13,2	56,1	180,4	275
Ів.-Франківська	112,8	12,5	31,5	187,3	154,7	54,4	9,4	49,8	300,6	276
Київська	75,9	11,9	23,5	118,9	173,3	77,5	16,1	60,6	209,4	301
Кіровоградська	100,4	11,9	32,6	144,8	186,6	49,4	13,4	57,8	229,2	327
Луганська	90,1	11,6	27,9	110,9	106,5	43,0	9,2	43,5	150,6	217
Львівська	93,6	13,6	29,2	180,1	182,8	58,5	9,6	53,1	225,9	278
Миколаївська	105,8	13,6	28,3	123,5	172,4	60,0	13,4	57,2	205,4	266
Одеська	98,2	14,0	26,3	96,7	165,3	59,5	15,1	50,1	180,2	263
Полтавська	97,2	11,2	27,9	137,7	179,0	58,3	12,2	50,9	195,5	284
Рівненська	90,5	10,6	27,6	158,8	145,5	44,7	11,0	48,5	190,5	278
Сумська	98,5	10,7	29,3	168,0	163,4	43,3	10,6	51,4	180,4	275
Тернопільська	93,6	13,1	24,8	156,5	162,8	52,1	9,4	47,7	237,8	280
Харківська	91,9	11,2	23,6	103,5	166,4	50,7	9,5	53,5	202,6	272
Херсонська	99,6	12,9	30,6	135,6	181,5	50,6	14,5	55,0	195,8	255
Хмельницька	115,4	12,7	28,9	169,2	162,6	62,8	11,1	53,8	204,2	289
Черкаська	113,2	12,5	33,8	164,4	168,3	60,9	14,2	52,1	222,2	275
Чернівецька	109,2	12,9	29,9	143,7	175,7	65,7	10,3	44,4	220,1	281
Чернігівська	114,1	13,4	38,2	164,1	177,5	55,7	12,8	53,0	207,5	269
Україна	96,6	12,3	27,8	134,0	164,0	56,5	12,4	53,8	201,9	278

* Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території АРКрим частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях

З даних таблиці 2 видно, що за винятком картоплі, овочів та баштанних культур, Україна не спроможна забезпечити споживання продуктів харчування згідно раціональних норм. Для більшості основних продуктів харчування мають місце значні невідповідності раціональних норм і фактичного споживання, що також відрізняються залежно від регіону.

Найгірша ситуація спостерігається у таких групах харчових продуктів як молоко, м'ясо, риба, плоди, ягоди і виноград. У 2020 р. у жодній з адміністративних областей України не забезпечувались раціональні норми споживання відповідного продукту.

Критично небезпечним вважається рівень споживання продовольства в обсязі, який є наполовину меншим від встановлених раціональних норм. Найгостріше це спостерігалось по споживанню м'яса і риби, а також молочних продуктів, плодів, ягід та винограду. Зокрема українці споживають молокопродуктів менше норми майже на 47 %, рибопродуктів – на 38 %, плодів, ягід та винограду – на 37,2 %, м'ясопродуктів – майже на 33 %.

І. Поручинська, В. Поручинський, А. Слащук, А. Слащук

Статистичний аналіз споживання продуктів харчування в Україні

Для кожної області було розраховано індикатор достатності споживання продуктів харчування ($I_{дс}$) як співвідношення обсягів фактичного споживання продовольчої продукції і раціональних норм споживання на 1 особу (*таблиця 3*).

Таблиця 3. Індикатор достатності споживання продуктів харчування в регіонах України у 2020 р.
(Офіційний сайт Державного комітету статистики України 2022)

Region	хліб і хлібні продукти	олії рослинні	цукор	картопля	овочі та баштанні культури	плоди, ягоди та виноград	риба і рибопродукти	м'ясо і м'ясні продукти	молоко і молочні продукти	яйця, шт
Вінницька	1,10	1,02	0,79	1,35	1,08	0,71	0,74	0,72	0,53	1,03
Волинська	1,09	0,96	0,83	1,44	1,02	0,58	0,67	0,69	0,55	0,98
Дніпропетровська	0,87	1,00	0,72	0,93	1,04	0,71	0,65	0,82	0,52	1,04
Донецька	0,92	0,83	0,71	0,75	0,87	0,47	0,62	0,61	0,45	0,87
Житомирська	1,03	0,88	0,70	1,48	1,05	0,55	0,72	0,68	0,53	1,10
Закарпатська	1,16	0,97	0,75	1,24	1,06	0,58	0,40	0,65	0,61	0,97
Запорізька	0,92	0,94	0,72	0,78	1,07	0,58	0,66	0,70	0,47	0,95
Ів.-Франківська	1,12	0,96	0,83	1,51	0,96	0,60	0,47	0,62	0,79	0,95
Київська	0,75	0,92	0,62	0,96	1,08	0,86	0,81	0,76	0,55	1,04
Кіровоградська	0,99	0,92	0,86	1,17	1,16	0,55	0,67	0,72	0,60	1,13
Луганська	0,89	0,89	0,73	0,89	0,66	0,48	0,46	0,54	0,40	0,75
Львівська	0,93	1,05	0,77	1,45	1,14	0,65	0,48	0,66	0,69	0,96
Миколаївська	1,04	1,05	0,74	0,99	1,07	0,67	0,67	0,72	0,54	0,92
Одеська	0,97	1,08	0,69	0,78	1,03	0,66	0,76	0,63	0,47	0,91
Полтавська	0,96	0,86	0,73	1,11	1,11	0,65	0,61	0,64	0,44	0,98
Рівненська	0,89	0,82	0,73	1,28	0,90	0,50	0,55	0,61	0,50	0,96
Сумська	0,98	0,82	0,77	1,35	1,01	0,48	0,53	0,64	0,47	0,95
Тернопільська	0,93	1,00	0,65	1,26	1,01	0,58	0,47	0,60	0,63	0,97
Харківська	0,91	0,86	0,62	0,83	1,03	0,56	0,48	0,67	0,53	0,94
Херсонська	0,99	0,99	0,81	1,09	1,13	0,56	0,73	0,69	0,52	0,88
Хмельницька	1,14	0,98	0,76	1,36	1,01	0,70	0,55	0,67	0,54	1,00
Черкаська	1,12	0,96	0,88	1,33	1,05	0,68	0,71	0,65	0,58	0,95
Чернівецька	1,08	0,99	0,79	1,15	1,09	0,73	0,52	0,56	0,58	0,97
Чернігівська	1,13	1,03	1,01	1,32	1,10	0,62	0,64	0,66	0,55	0,93
Україна	0,96	0,95	0,73	1,08	1,02	0,63	0,62	0,67	0,53	0,96

*Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території АРКрим частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях

Якщо $I_{дс}$ певного виду продукту країни (регіону) більший за 1, то можна стверджувати, що на її території забезпечуються раціональні норми споживання відповідного продукту.

За всіма окресленими видами продукції визначено регіони з найкращими і найгіршими показниками. Зокрема значення $I_{дс}$ по овочам і баштанним культурам є вищим від 1 у 20 областях України, картоплі – у 16 областях, хлібі і хлібних продуктах – у 10 областях, олії – у 7 областях, яєць – у 5 областях, цукрі – в одній області.

На основі обчислених даних було здійснено ранжування адміністративних областей України за значенням індикатора достатності споживання продуктів харчування. В результаті, було визначено області, в яких склалась найкраща ситуація зі споживанням продуктів харчування, а також ті області – в яких ситуація критична. Так, найкраща ситуація у Вінницькій, Кіровоградській, Чернігівській, Волинській та Хмельницькій областях. В той же час найгірші показники у Донецькій та Луганській областях (*таблиця 4*).

Проаналізовані значення індикаторів достатності споживання окремих видів харчових продуктів свідчать про недостатньо збалансований раціон харчування населення України, яке сьогодні забезпечує власні енергетичні потреби вживаючи більш доступні продукти, такі як картопля, овочі, хлібопродукти.

4. ВИСНОВКИ

Отже, стратегічним завданням щодо підвищення рівня продовольчої безпеки відповідно до зазначеного оціночного критерію повинно стати досягнення високих і

І. Поручинська, В. Поручинський, А. Слащук, А. Слащук

Статистичний аналіз споживання продуктів харчування в Україні

стабільних темпів зростання споживання продуктів тваринного походження, риби та фруктів за одночасного зменшення споживання картоплі.

Таблиця 4. Ранжування регіонів України за значенням індикатора достатності споживання продуктів харчування у 2020 р. (Офіційний сайт Державного комітету статистики України 2022)

Регіон	хліб і хлібні продукти	олії рослинні	цукор	картопля	овочі та баштанні культури	плоди, ягоди та виноград	риба і рибні продукти	м'ясо і м'ясні продукти	молоко і молочні продукти	яйця, шт	середнє значення	місце
Вінницька	5	4	6	6	7	3	3	3	9	4	5,0	1
Волинська	6	9	4	4	13	11	7	5	7	6	7,2	5
Дніпропетровська	17	5	12	18	11	3	10	1	10	3	9,0	11
Донецька	14	15	13	22	17	16	12	13	13	15	15,0	20
Житомирська	8	13	14	2	10	13	5	6	9	2	8,2	8
Закарпатська	1	8	9	11	9	11	22	9	4	7	9,1	12
Запорізька	14	10	12	21	8	11	9	4	12	9	11,0	15
Івано-Франківська	4	9	4	1	15	10	20	12	1	9	8,5	10
Київська	17	11	17	17	7	1	1	2	7	3	8,3	9
Кіровоградська	9	11	3	12	1	13	8	3	5	1	6,6	2
Луганська	16	12	11	19	18	15	21	16	15	16	15,9	21
Львівська	13	2	7	3	2	8	18	8	2	8	7,1	4
Миколаївська	8	2	10	16	8	6	8	3	8	12	8,1	7
Одеська	11	1	15	21	12	7	2	11	12	13	10,5	13
Полтавська	12	14	11	14	4	8	13	10	14	6	10,6	14
Рівненська	16	16	11	9	16	14	15	13	11	8	12,9	18
Сумська	10	16	7	6	14	15	16	10	12	9	11,5	17
Тернопільська	13	5	16	10	14	11	20	14	3	7	11,3	16
Харківська	15	14	17	20	12	12	19	7	9	10	13,5	19
Херсонська	9	6	5	15	3	12	4	5	10	14	8,3	9
Хмельницька	2	7	8	5	14	4	14	7	8	5	7,4	6
Черкаська	4	9	2	7	10	5	6	9	6	9	6,7	3
Чернівецька	7	6	6	13	6	2	17	15	6	7	8,5	10
Чернігівська	3	3	1	8	5	9	11	8	7	11	6,6	2

*Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території АРКрим частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях

Враховуючи поточний стан виробництва і споживання продуктів харчування, вважаємо, що їх подальший розвиток має бути важливим компонентом національної економічної політики як на рівні країни, так і на рівні областей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрійчук, В.Г. (2001). Оцінка макро- та мікропараметрів економіки в контексті продовольчої безпеки України. *Економіка АПК*, 5, 61-65. [Andriichuk, V.H. (2001). Otsinka makro- ta mikroparametriv ekonomiky v konteksti prodovolchoi bezpeky Ukrainy. *Ekonomika APK*, 5, 61-65.]
2. Бабич, М.М. (2018). *Формування системи продовольчої безпеки: теорія, методологія, практика : монографія*. Миколаїв : Вид. відділ МНАУ, 360. [Babych, M.M. (2018). *Formuvannia systemy prodovolchoi bezpeky: teoriia, metodolohiia, praktyka: monohrafiia*. Mykolaiv : Vyd. viddil MNAU, 360.]
3. Борщевский, П.П., Дейнеко, Л.В. (2010) Продовольча безпека країни: стан і тенденції. *Розбудова держави*, 1-6, 66-73. [Borshchevskiy, P.P., Deineko, L.V. (2010) Prodovolcha bezpeka krainy: stan i tendentsii. *Rozbudova derzhavy*, 1-6, 66-73.]
4. Гойчук, О.І. (2004). *Продовольча безпека : монографія*. Житомир : Полісся, 348. [Hoichuk, O.I. (2004). *Prodovolcha bezpeka : monohrafiia*. Zhytomyr : Polissia, 348.]
5. Гринишин, В.Є. (2020). Методологічні основи дослідження продовольчої безпеки країни. *Економіка та держава*, 2, 141-146. [Hrynshyn, V.Ye. (2020). Metodolohichni osnovy doslidzhennia prodovolchoi bezpeky krainy. *Ekonomika ta derzhava*, 2, 141-146.]
6. Залізнюк, В.П. (2019). Механізм імпортозаміщення як інструмент державного регулювання забезпечення продовольчої безпеки країни. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І.Вернадського. Серія : Економіка і управління*, 30 (69), 1,31-37.

І. Поручинська, В. Поручинський, А. Слащук, А. Слащук

Статистичний аналіз споживання продуктів харчування в Україні

- [Zalizniuk, V.P. (2019). Mekhanizm importozamishchennia yak instrument derzhavnoho rehuliuвання zabezpechennia prodovolchoi bezpeky krainy. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V.I. Vernadskoho. Seriiia : Ekonomika i upravlinnia*, 30 (69), 1,31-37.]
7. **Зеленська, О.О., Зеленський, С.М.** (2012). Система чинників продовольчої безпеки територій різного рангу. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки*, 4 (62), 175 -181. [Zelenska, O.O., Zelenskyi, S.M. (2012). Systema chynnykiv prodovolchoi bezpeky terytorii riznoho ranhu. *Visnyk Chernihivskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Seriiia : Ekonomichni nauky*, 4 (62), 175-181.]
 8. **Малигіна, В.Д.** (2011). *Методологія забезпечення продовольчої безпеки країни : монографія*. Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М.І. Туган-Барановського. Донецьк: НОУЛІДЖ, 471. [Malyhina, V.D. (2011). *Metodolohiia zabezpechennia prodovolchoi bezpeky krainy : monohrafiia*. Donets. nats. un-t ekonomiky i torhivli im. M.I. Tugan-Baranovskoho. Donetsk: NOULIDZh, 471.]
 9. **Мостова, А.Д.** (2019). Загрози продовольчій безпеці держави. *Східна Європа : економіка, бізнес та управління*, 4 (21), 290, 100-107. [Mostova, A.D. (2019). Zahrozy prodovolchii bezpetsi derzhavy. *Skhidna Yevropa : ekonomika, biznes ta upravlinnia*, 4 (21), 290, 100-107.]
 10. **Сичевський, М.П.** (2019). Глобальна продовольча безпека та місце України в її досягненні. *Економіка АПК*, 1, 6-17. [Sychevskiy, M.P. (2019). Hlobalna prodovolcha bezpeka ta mistse Ukrainy v yii dosiahnenni. *Ekonomika APK*, 1, 6-17.]
 11. **Сухий, П., Тюфтій, А., Ячнюк, М.** (2016). Продовольча незалежність як індикатор оцінки стану продовольчої безпеки України. *Часопис соціально-економічної географії*, 21, 53-60. [Sukhyi, P., Tiuftii, A., Yachniuk, M. (2016). Prodovolcha nezalezhnist yak indykator otsinky stanu prodovolchoi bezpeky Ukrainy. *Chasopys sotsialno-ekonomichnoi heohrafi*, 21, 53-60.]
 12. **Урба, С.І.** (2017). Теоретико-методичні засади оцінки продовольчої безпеки держави. *Науковий вісник Херсонського державного університету*, 25, 1, 106-111. [Urba, S.I. (2017). Teoretyko-metodychni zasady otsinky prodovolchoi bezpeky derzhavy. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*, 25, 1, 106-111.]
 13. **Черевко, О.В., Яковенко, О.В.** (2016). Основні фактори впливу на продовольчу безпеку регіону як основу національної безпеки. *Економіка та держава*, 12, 68-71. [Cherevko, O.V., Yakovenko, O.V. (2016). Osnovni faktory vplyvu na prodovolchu bezpeku rehionu yak osnovu natsionalnoi bezpeky. *Ekonomika ta derzhava*, 12, 68-71.]
 14. **Шебаніна, О.В.** (2007). *Формування і ефективний розвиток продовольчого підкомплексу АПК : монографія*. Київ : ННЦ ІАЕ, 368. [Shebanina, O. V. (2007). *Formuvannia i efektyvnyi rozvytok prodovolchoho pidkompleksu APK : monohrafiia*. Kyiv : NNTs ІАЕ, 368.]
 15. **Шойко, В.А.** (2018). Зовнішні та внутрішні загрози продовольчої безпеки на державному рівні. *Ефективна економіка*, 1. 112-118. [Shoiko, V.A. (2018). Zovnishni ta vnutrishni zahrozy prodovolchoi bezpeky na derzhavnomu rivni. *Efektivna ekonomika*, 1. 112-118.]
 16. **Щекович, О.С.** (2009). *Формування пріоритетів та розвиток аграрної політики України [Текст] : монографія*. Київ : ННЦ «Інститут аграрної економіки», 278. [Shchekovych, O.S. (2009). *Formuvannia prioritytetiv ta rozvytok ahrarnoi polityky Ukrainy : monohrafiia*. Kyiv : NNTs «Instytut ahrarnoi ekonomiky», 278.]

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРИ

17. *Офіційний сайт Державного комітету статистики України* (2022). [Ofitsiyni sait Derzhavnoho komitetu statystyky Ukrainy (2022)] [Джерело](#)
18. *Офіційний сайт Продовольчої й сільськогосподарської організації ООН (FAO)* (2022). [Ofitsiyni sait Prodovolchoi y silskohospodarskoi orhanizatsii OON (FAO) (2022)]. [Джерело](#)

I. Poruchinska, V. Poruchinsky, A. Slashchuk, A. Slashchuk Statistical analysis of food consumption in Ukraine

Keywords: food safety, rational food standards, indicator of sufficient consumption of food products.

Abstract: The article substantiates the modern interpretation of food security and existing approaches to its definition. Each of the existing approaches is briefly described. It has been established that food security includes both consumer and production aspects. It was established that the assessment of the level of food security is carried out on the basis of indicators recommended by the Food and Agricultural Organization of the United Nations and the World Health Organization,

as well as in accordance with the Methodology approved by the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine.

It has been clarified that an important condition of food security is compliance with rational food standards, the main determinants of which are the volume of food consumption and the indicator of the sufficiency of food consumption. Such an indicator of food security as food consumption per capita deserves special attention. This indicator simultaneously characterizes the presence of food on the domestic market and its availability. A stable high level of food consumption, other things being equal, gives grounds for drawing conclusions about the stability of food supply, and analyzing the structure of food consumption, it is possible to characterize the adequacy of nutrition.

Dynamic changes in the consumption of basic food products per capita in 2000-2020 in Ukraine were analyzed. It was found that during this period, the population of Ukraine reduced the consumption of some types of basic types of food, namely sugar, bread and bread products, and potatoes. On the contrary, the consumption of fruits, berries and grapes, eggs, meat and meat products, vegetables and melon crops, fish and fish products, oil, milk and dairy products increased. On the basis of the analysis, it was established that according to a number of indicators, the level of food security of Ukraine is sufficient, but according to certain indicators in the section of certain food groups, it is threatening.

Differences in the level of consumption among the regions of Ukraine were assessed based on the analysis of the average per capita consumption of bread and bakery products; oils; sugar; potato; vegetables and melon crops; fruits, berries and grapes; fish and fish products; meat and meat products; milk and dairy products; eggs. The consumption of food products by the population of Ukraine was determined in accordance with the norms of the physiological minimum and rational consumption norms. It was established that for most basic food products there are significant discrepancies between rational norms and actual consumption, which also differ depending on the region.

It has been clarified that the worst situation is observed in such food groups as milk, meat, fish, fruits, berries and grapes. In 2020, none of the administrative regions of Ukraine provided rational norms for the consumption of the corresponding product. In particular, Ukrainians consume dairy products less than the norm by almost 47%, fish products by 38%, fruits, berries and grapes by 37.2%, meat products by almost 33%.

For each region, the indicator of food consumption sufficiency was calculated as the ratio of the actual consumption of food products and rational consumption norms per 1 person. If the indicator of consumption of a certain type of product of a country (region) is greater than 1, then it can be stated that rational consumption standards of the corresponding product are provided on its territory. Regions with the best and worst indicators have been determined for all outlined types of products. In particular, the value for vegetables and melon crops is higher than 1 in 20 oblasts of Ukraine, potatoes – in 16 oblasts, bread and bread products – in 10 oblasts, oil – in 7 oblasts, eggs – in 5 oblasts, sugar – in one oblast.

The regions of Ukraine were ranked according to the value of this indicator. Administrative regions with the best and worst indicators have been determined. The given indicators of the sufficiency of the consumption of certain types of food products are evidence of the imbalance in the diet of the population, which is trying to ensure its own energy needs at the expense of more economically available products (potatoes, vegetables, bread products).

It has been determined that the strategic task of increasing the level of food security in accordance with the specified evaluation criterion should be the achievement of high and stable growth rates in the consumption of products of animal origin, fish and fruit while simultaneously reducing the consumption of potatoes.

Стаття надійшла до редакції 30.07.2022